

3. LÄHITUKIVERKOSTON KARTOITTAMINEN JA LÄHEISTEN KANSSA YHTEISEN SURUN MAHDOLLISTAMINEN

Suosituslause: Huolehdi läheisten turvallisesta siirtymisestä tapahtumapaikalta.

Näytön aste: D

Henkirikoksen uhrien läheiset toivoivat ennakoivaa tukea, kuten kuljetuksen järjestämistä.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin henkirikoksen uhrien läheisten (n=44) avun tarvetta sekä sitä, miten tähän tarpeeseen oli vastattu vertaistukijärjestöjen ja muiden toimijoiden taholta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Ammattihenkilöiden tulisi varmistaa, miten läheiset pääsevät kotiin ja etteivät he itse aja autoa shokkitilassa. Tarvittaessa läheisille tulisi järjestää kotiinkuljetus esimerkiksi taksilla.

Asiantuntijalausunto² suomalaisilta surujärjestöiltä: Huoma- henkirikoksen uhrien läheiset ry, KÄPY-Lapsikuolemaperheet ry, Suomen Nuoret Lesket ry, Surunauha ry.

Tutkimuksen laatu: 6/7 JBI.

Näytön vahvuus: 5

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Kommentti: Asiantuntijakonsensus.

Lähteet:

1. Malone L. (2007). Supporting people bereaved through homicide: Developing victim support's response. Bereavement Care 26(3), 51-53.
2. Surujärjestöt 2017. Suomalaisten Surujärjestöjen antama asiantuntijalausunto. Ks. Suosituksen liitteenä oleva Suositusten taustalla olevat tutkimukset –taulukko.

Suosituslause: Kartoita läheisten sosiaalinen tukiverkosto ja huolehdi tarvittaessa yhteydenotosta heihin.

Näytön aste: B

Kohtukuoleman kokeneet äidit olivat huolissaan muiden perheenjäsenten hyvinvoinnista ja toivoivat, että heihin oltaisiin puhelimitse yhteydessä.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden äitien (n=20) kokemuksia äitiyden henkistä hyvinvointia tukevista strategioista kohtukuoleman jälkeen. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneet vanhemmat kokivat perheiltään, sosiaaliselta verkostoltaan sekä vertaistukiryhmistä saaman tuen auttavan eniten menetyksensä käsittelyssä.

Kyselytutkimuksessa² arvioitiin ryhmäintervention vaikutusta kohtukuoleman kokeneiden vanhempien (n=121) surureaktioon. Lisäksi kuvattiin menetyksen käsittelyä edistäviä sekä estäviä tekijöitä kohtukuoleman kokeneiden vanhempien näkökulmasta.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (7/10 JBI).

Näytön vahvuus: 4b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Henkirikoksen uhrien läheiset toivoivat konkreettista tukea, kuten puhelinsoittoa läheisille.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin henkirikoksen uhrien läheisten (n=44) avun tarvetta sekä sitä, miten tähän tarpeeseen oli vastattu Uhrien tuki ja muiden toimijoiden taholta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneet vanhemmat kokivat myönteisenä ammattilaisten emotionaalisen tuen, esimerkiksi tarjoutuminen soittamaan perheenjäsen heidän tuekseen.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden vanhempien (m=90) kokemuksia lapsen kuolintiedon saamisesta ja sen vaikutuksesta vanhempien suruprosessiin.

Tutkimusaineisto analysoitiin grounded theory -menetelmällä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Puhuminen tapahtuneesta avoimesti auttoi itsemurhan tehneen sisaruksia selviytymisessä. Sisarukset kokivat raskaana sen, etteivät vanhemmat puhuneet itsemurhasta, ja että he joutuivat vaikenemaan, eikä heitä haluttu kuunnella. Kuolleen sisaruksen ystävien kanssa yhteydenpito auttoi selviytymisessä.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneet isät kokivat saaneensa eniten tukea omilta perheenjäseniltään, kuten puolisoilta, omilta ja puolison vanhemmilta sekä lapsiltaan.

Triangulaatiotutkimuksessa⁶ kuvattiin lapsensa menettäneiden isien surua, heidän saamaansa tukea ja sairaalasta lähdön jälkeisen moniammatillisen tuki-intervention vaikutuksia isien suruun ja selviytymiseen. Interventio -ryhmässä oli 62 isää ja verrokkiryhmässä 41 isää. Tuki-intervention vaikutuksia arvioitiin isien surureaktioiden (HGRC) erojen perusteella.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 2c

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Allahdadian M, Irajpour A, Kazemi A, Kheirabadi G. (2016). Strategy for mental health improvement of Iranian stillborn mothers from their perspective: A qualitative study. Iranian Red Crescent Medical Journal, 18(1), 1-19.
2. DiMarco MA, Menke EM, McNamara T. (2001). Evaluating a support group for perinatal loss. MCN: The American Journal of Maternal Child Nursing 26(3), 135-161.
3. Malone L. (2007). Supporting people bereaved through homicide: Developing victim support's response. Bereavement Care 26(3), 51-53.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

4. Pullen S, Golden MA, Cacciatore J. (2012). 'I'll never forget those cold words as long as I live': Parent perceptions of death notification for stillbirth. *Journal of Social Work in End-of-Life & Palliative Care* 8(4), 339-355.
5. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3(2), 79–103.
6. Aho AL. (2010). Isän suru lapsen kuoleman jälkeen: tuki-interventio ja sen arviointi. Tampere: Tampere University Press.

Suosituslause: Lisää tukiverkoston ymmärrystä vainajan kuolintapahtumasta sekä läheisten tukemisen tärkeydestä.

Näytön aste: B

Kohtukuoleman kokeneet äidit olivat huolissaan perheenjäsentensä suhtautumisesta heihin. Äitien toipumisprosessia edisti, että perheenjäsenten ymmärrystä kuolintapahtumasta ja äitien tukemisen keinoista lisättiin.

Laadullisessa tutkimuksessa¹ kuvattiin kohtukuoleman kokeneiden äitien (n=20) kokemuksia äitiyden henkistä hyvinvointia tukevista strategioista kohtukuoleman jälkeen. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Itsemurhan tehneen vanhemmat kokivat tarvitsevansa neuvoja, kuinka kohdata muiden perheenjäsenten suru ja sosiaaliset verkostot sekä tukea heitä.

Tutkimuksessa² selvitettiin alle 30-vuotiaana itsemurhan tehneiden henkilöiden vanhempien (n=128 osallistui kyselyyn, joista 41 haastateltiin), millaista apua vanhemmat olivat saaneet ja millaista apua he olisivat toivoneet. Lisäksi kuvattiin yhteisöiden avuntarjontaa sekä sitä, miten yhteisöiden tarjoama apu kohtaa vanhempien avuntarpeen.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3e

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Läheisiltä tuen saaminen, tapahtuneesta avoimesti puhuminen ja sen jakaminen perheen ulkopuolisten kanssa edistivät itsemurhan tehneen sisarusten selviytymistä. Sisarukset kokivat helpottavaksi saada oikeaa tietoa kuoleman syystä. Yhteydenpito kuolleen sisaruksen ystävien kanssa auttoi selviytymisessä. Sisarukset kokivat raskaana sen, etteivät vanhemmat puhuneet itsemurhasta, he joutuivat vaikenemaan ja heitä ei haluttu kuunnella.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin itsemurhan tehneen sisarusten (n=26) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Henkirikosuhrien läheisten selviytymistä edistivät puolisoilta, perheeltä ja läheisiltä saatu tuki. Läheiset saivat selviytymistä edistävää tukea myös työpaikalta. Tapahtuneen todellisen kulun selvittäminen osoittautui tärkeäksi henkirikosuhrien läheisten selviytymisessä.

Äkillisesti kuolleen henkilön läheisten tukeminen - Hoitotyön suositus

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin henkirikosuhrien läheisten (n=34) surua sekä selviytymistä edistäviä ja estäviä tekijöitä. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Erinomainen.

Lapsensa menettäneet vanhemmat saivat selviytymistä auttavaa tukea puolisolta ja lapsilta, sukulaisilta, työkavereilta, tuttavilta ja tuntemattomilta. Selviytymistä auttoi tiedon ja tuen saaminen, perheen kanssa yhdessä sureminen ja selviytymisen jakaminen. Suruvalittelut, puhumisen mahdollistuminen, myötätunnon saaminen ja kunnioituksen osoittaminen, tuntemusten kuunteleminen, tapahtuneen läpikäyminen, kuolleesta lapsesta puhuminen, työhön paluusta puhuminen, voinnin ja selviytymisen kysyminen auttoivat. Myös surulahjat, kirjeet, kortit, tekstiviestit ja kukat sekä läsnäolo auttoivat. Luonteva kanssakäyminen, hienotunteinen huolenpittäminen, positiivinen suhtautuminen, ymmärryksen, lohdutuksen, rakkauden ja turvan saaminen koettiin auttavana. Tunteiden huomioiminen, ihmisten ajatuksissa oleminen, uuteen raskauteen ja tulevaisuuteen kannustaminen sekä rukoustuki auttoivat. Tapahtuneen jakaminen puolison kanssa ja perheen lasten tukeminen auttoivat. Puolison mukana olo kuolleen lapsen synnytyksessä, lapsen hautaan kantaminen, yhteisen ajan viettäminen, yhdessä sureminen, muistojen jakaminen sekä vertaistukiryhmässä yhdessä käyminen auttoivat. Samoin puolisosta huolehtiminen, puolisolle tilan antaminen ja tärkeänä pitäminen olivat tärkeitä. Myös lasten kanssa tapahtuneesta puhuminen ja yhdessä oleminen ja yhdessä sureminen sekä eteenpäin meneminen koettiin auttaviksi.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin äitien (n=143) ja isien (n=102) selviytymisessä auttavia tekijöitä lapsen kuoleman jälkeen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella kuusi kuukautta lapsen kuoleman jälkeen. Suurin osa lapsista oli kuollut kohtuun. Tutkimusaineisto analysoitiin induktiivisella sisällönanalyysilla.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellattavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. Allahdadian M, Irajpour A, Kazemi A, Kheirabadi G. (2016). Strategy for mental health improvement of Iranian stillborn mothers from their perspective: A qualitative study. *Iranian Red Crescent Medical Journal*, 18(1), 1-19.
2. Dyregrov K. (2002). Assistance from local authorities versus survivors' needs for support after suicide. *Death Studies* 26(8), 647-668.
3. Inna S, Kaunonen M, Aho AL. (2014). Sirpaleista koottu – sisaruksen suru ja selviytyminen itsemurhan jälkeen. *Thanatos* 3(2), 79–103.
4. Virta T, Kaunonen M, Aho AL. (2017). Henkirikosuhrien läheisten suru sekä selviytymistä edistävät ja estävät tekijät. *Thanatos* 6(2), 5-48.
5. Savolainen S, Kaunonen M, Aho A L. (2013). Vanhempien selviytymistä auttavat tekijät lapsen kuoleman jälkeen. *Hoitotiede* 25(3), 222–235.

Suosituslause: Varmista lapsille aikuisten tuki ja anna aikuisille tietoa erilaisista keinoista lasten tukemiseen.

Näytön aste: B

Lapsensa menettäneet vanhemmat eivät oman surunsa johdosta kykene aina tukemaan sisaruksia. Näissä tilanteissa ammattihenkilöstön tulisi ehdottaa keinoja sisarusten tukemiseen.

Kyselytutkimuksessa¹ arvioitiin ryhmäintervention vaikutusta kohtukuoleman kokeneiden vanhempien (n=121) surureaktioon. Lisäksi kuvattiin menetyksen käsittelyä edistäviä sekä estäviä tekijöitä kohtukuoleman kokeneiden vanhempien näkökulmasta.

Tutkimuksen laatu: Kelvollinen (7/10 JBI).

Näytön vahvuus: 4b

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lapsensa menettäneet vanhemmat kuvasivat omasta surustaan johtuvaa, ohimenevää kyvyttömyyttä kuolleen lapsen sisarusten tarpeiden huomioimiseen sekä heidän tukemiseensa, jolloin korostuu ympäröivän sosiaalisen verkoston merkitys.

Laadullisessa tutkimuksessa² kuvattiin vanhemmuutta sekä sisarusten tarpeita kohtukuoleman jälkeen vanhempien (n=27) näkökulmasta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Äkillisesti kuolleen läheiset korostivat etenkin kuolleen sisaruksille sekä nuorille läheisille aktiivisesti tarjottavan tuen merkitystä.

Laadullisessa tutkimuksessa³ kuvattiin äkillisen kuoleman kokeneiden läheisten (n=30) avun tarvetta sekä sitä, hakevatko ja saavatko he apua terveydenhuollosta sitä tarvitessaan. Läheisen äkillinen kuoleman syynä oli itsemurha, onnettomuus, kätkytkuolema tai henkirikos.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Henkirikoksen uhriksi joutuneet läheiset kokivat etenkin lapsille ja nuorille suunnattujen tukitoimien olevan vähäiset ja lapsille suunnatun tuen piiriin pääsyyn oli pitkä odotusaika. Perheenjäsenten kokivat kykenemättömyyttä vastata lasten tarpeisiin.

Laadullisessa tutkimuksessa⁴ kuvattiin henkirikoksen uhrien läheisten (n=44) avun tarvetta sekä sitä, miten tähän tarpeeseen oli vastattu Uhrien tuki ja muiden toimijoiden taholta.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (9/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Etenkin eroperheissä itsemurhan tehneen sisarukset kokivat tarpeen tukea molempia vanhempiaan, jolloin heiltä puuttui aika sekä voimavarat käsitellä omia tunteitaan. Tämän takia erityistä huomiota tulisi kiinnittää eroperheiden lasten saamaan tukeen.

Laadullisessa tutkimuksessa⁵ kuvattiin syitä sille, miksi itsemurhan tehneen sisarukset (n=18) hakeutuivat tai eivät hakeutuneet ammatillisen tuen piiriin. Lisäksi kuvattiin ammatillisen tuen piiriin hakeutuneiden sisarusten tyytyväisyyttä saatuun tukeen.

Tutkimuksen laatu: Tasokas (8/10 JBI).

Näytön vahvuus: 3

Sovellettavuus suomalaiseen väestöön: Hyvä.

Lähteet:

1. DiMarco MA, Menke EM, McNamara T. (2001). Evaluating a support group for perinatal loss. *MCN: The American Journal of Maternal Child Nursing* 26(3), 135-161.
2. Avelin P, Erlandsson K, Hildingsson I, Rådestad I. (2011). Swedish parents' experiences of parenthood and the need for support to siblings when a baby is stillborn. *Birth* 38(2), 150-158.
3. Dyregrov K, Berntsen G, Silviken A. (2014). The need for and barriers to professional help - a qualitative study of the bereaved in sámí areas. *Suicidology Online* 5(1), 47-58.
4. Malone L. (2007). Supporting people bereaved through homicide: Developing victim support's response. *Bereavement Care* 26(3), 51-53.
5. Pettersen R, Omerov P, Steineck G, Dyregrov A, Titelman D, Dyregrov K, et al. (2015). Suicide-bereaved siblings' perception of health services. *Death Studies* 39(6), 323-331.